

**Світлана ЛУПІЙ**

*кандидат мистецтвознавства,  
професор кафедри історії і теорії мистецтва ЛНАМ*

**ВИКЛАДАЧІ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ  
АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ — ЛАУРЕАТИ  
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ  
ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

***Анотація.** Стаття присвячена лауреатам Шевченківської премії — художникам і теоретикам, діяльність яких пов'язана з ЛНАМ. Подається коротка характеристика їхніх здобутків у різних галузях образотворчого мистецтва та мистецтвознавства. Окремі з них прийшли у ЛНАМ вже лауреатами (Є. Лисик, В. Пулип'юк), інші (Д. Кравич, Е. Мисько, М. Вендзилович, В. Борисенко, А. Консулов, В. Овсійчук, А. Бокотей, Л. Медвідь, І. Гаюк) здобули цю високу відзнаку, впродовж довгих років поєднуючи свою творчу та наукову роботу з педагогічною.*

***Ключові слова:** Національна премія України імені Тараса Шевченка, лауреат, мистецтвознавство, художники, теоретики.*

Шевченківська премія — державна нагорода України, відзнака за найвагомійший внесок у розвиток національної культури та мистецтва. Шевченківською премією нагороджують за видатні твори літератури та мистецтва, публіцистики й журналістики, які стали вершиною духовних надбань українського народу та утверджують його гуманістичні ідеали й національну самобутність. Постанова Ради Міністрів УРСР “Про встановлення щорічних Республіканських премій імені Т.Г. Шевченка” [1, 7] вийшла 20 травня 1961 р. з нагоди святкування 100-річчя від дня смерті великого поета, а перші нагороди було вручено 1962 р. Відтоді вже протягом п'ятдесяти трьох років 9 березня найвищі відзнаки України отримують визначні діячі української культури.

Серед діячів мистецтва, відзначених цією престижною премією, є професори Львівської національної академії мистецтв (ЛНАМ), які в різні роки працювали та працюють в академії.

Першим лауреатом Шевченківської премії 1971 р. став сві-

тової слави театральний митець Євген Лисик (1930-1991). У львівському виші, який він закінчив 1960 р., на посаді професора кафедри академічного живопису він пропрацював з 1988 — 1990 рр. Є. Лисик — творець національного стилю оперно-балетної сцени, упродовж довгих років головний художник Львівського державного академічного театру опери і балету ім. І. Франка (нині Львівський національний академічний театр ім. С. Крушельницької), народний художник України. Його творчістю захоплювалися не лише у Львові. Є. Лисик творив у театрах Києва, Мінська, Скоп'є, Москви, Санкт-Петербурга, у Болгарії, Туреччині. Для Є. Лисика в роки панування “єдиного творчого методу” театр був єдиною можливістю втілити власні мрії про велике синтетичне мистецтво. У своїх сценографіях художник створював новий, перетворений творчою уявою світ у монументальних видовищних формах. Високу нагороду митець отримав за художнє оформлення опери Б. Лятошинського “Золотий обруч”.

1972 р. лауреатами Державної премії ім. Т. Шевченка стали скульптори, народні художники України, професори Дмитро Крвавич (1926-2005), Еммануїл Мисько (1929-2000) та архітектор, доцент Мирон Вендзилович (1919-1992) у співавторстві зі скульптором Я. Мотикою та художником О. Пирожковим. Премію їм присудили за Монумент Слави Радянської армії, споруджений у Львові на честь 25-річчя перемоги у Великій Вітчизняній війні. Ідейний задум монумента вже тоді викликав неоднозначну реакцію в національно свідомій громадськості. З падінням комуністичного режиму його перейменували на “Монумент переможцям над фашизмом”, але нова влада вилучила його з Державного реєстру культурного надбання, оцінюючи його як “символ тоталітаризму” [2].

1976 р. Державною премією ім. Т. Шевченка було відзначено авторів пам'ятного знака бійцям Першої кінної армії, встановленого на трасі Львів — Броди в смт. Олесько на Львівщині, скульптора Валентина Борисенка (1929-1990), народного художника України, професора, тодішнього ректора (1971-1976) та архітектора, доцента Анатолія Консулова (1924-1989) у співавторстві зі скульптором К. Маєвським та

інженером В. Шевчуком. Монумент виконано в дусі тогочасних ідеологічних вимог, проте заслуговує на увагу новаторське, як на ті часи, художнє й технічне розв'язання складного композиційно-просторового вирішення творчого задуму.

Лауреатом Шевченківської премії 1993 р. став професор Василь Пилип'юк, відомий майстер художньо-документальної фотографії, заслужений діяч мистецтв України, володар низки державних і міжнародних нагород, який від 2013 р. працює в Академії на кафедрі менеджменту мистецтва. Високу відзнаку він отримав за фотомистецькі альбоми “Живиця”, “Львів”, “До тебе плинуть”.

1994 р. Національною премією України відзначено доктора мистецтвознавства, професора, члена-кореспондента Національної академії мистецтв Володимира Овсійчука за монографії “Українське мистецтво другої половини XVI — першої половини XVII століття. Гуманістичні та визвольні ідеї” і “Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок” [3]. За роки своєї науково-педагогічної діяльності В. Овсійчук опублікував понад 135 праць, у їх числі монографії, присвячені творчості О. Новаківського, М. Мороза, Т. Шевченка, а також проблемам національного мистецтва [4]. Учений пропонує читачам нове бачення історії українського мистецтва та його творців, розглядає їхню творчість як складову національних суспільних рухів і світоглядно-естетичних засад у контексті європейських художніх процесів. В. Овсійчук виступає з доповідями та повідомленнями на багатьох українських і міжнародних конференціях, симпозіумах, на його книги посилаються дослідники українського мистецтва як на авторитетні першоджерела. Публікації вченого відомі в Італії, Польщі, Росії, США. Понад тридцять років викладає у ЛНАМ, веде курси історії зарубіжного мистецтва, теорії кольору, технологію іконопису, аналіз художнього твору.

Із здобуттям державної незалежності Указом Президента України від 27 вересня 1999 р. премію було перейменовано в Національну премію України ім. Тараса Шевченка. Це не лише відзнака мистецьких здобутків діячів української культури, а й ви-

сока пошана і данина пам'яті геніальному поетові та митцеві [5].

У ХХІ ст. першим лауреатом Національної премії України ім. Т. Шевченка став ректор, Андрій Бокотей, академік Національної академії мистецтв України, професор, народний художник, кавалер Ордена Ярослава Мудрого V ступеня, нагороджений за визначний особистий внесок у збагачення національної культурно-мистецької спадщини, багаторічну плідну творчу та педагогічну діяльність. Шевченківську премію митець отримав за просторові композиції зі скла. Його твори із серії просторових композицій “Рівновага”, “Вершники”, “Апокаліпсис”, декоративні пласти, склопластика та багато інших відомі далеко за межами України — від США на Заході й до Китаю та Японії на Сході. Традиційний для українського декоративного мистецтва матеріал — гутне скло — творчим обдаруванням, унікальним талантом, фантазією та волею митця постає в його композиціях у незвичних візуальних і естетичних ефектах. У його творах скло, образ, простір, пластика творять гармонійну цілість, мікрокосм, насичений світлом і кольором. Творчі здобутки художника невіддільні від його тривалої педагогічної діяльності у ЛНАМ, яку він очолює від 2000 р. За часи його перебування на цій посаді Академія отримала статус національної. А. Бокотей виховав плеяду талановитих учнів, які творять у сучасному українському національному просторі мистецьку Школу Бокотея. Важливою рисою митця є постійний пошук нових шляхів у різних галузях діяльності, зокрема і в організаційних. За його ініціативи у Львові від 1989 р. проводять Міжнародні симпозіуми скла, йому також належить ідея заснування в палаці Бандинеллі музею скла.

2014 р. гроно відзначених Національною премією ім. Т. Шевченка поповнилося двома новими лауреатами: Любомир Медвідь та Ірина Гаюк.

Творчий шлях Л. Медвідя відзначений численними титулами й почесними званнями, у тому числі народного художника України, професора, дійсного члена Академії мистецтв України, нагородженого Орденом Ярослава Мудрого V ступеня. Своєрідність живописної мови майстра, його бачення світу й

людини в ньому звернули на себе увагу вже в ранніх творах, 1960-х років. Серії “Передмістя (Периферії)” (1962-1968), “Евакуації” (1964-1968) та інші засвідчили, що в українське малярство прийшов самобутній митець, якого хвилюють трагедії національної історії, доля народу та окремої особистості.

Шевченківською премією митець відзначений за виставковий живописний проект “Ремінісценції”, що складається із 17 творів: “Земля” (диптих), “Чоловік і клітка”, “Космос”, “Або ово (Навігація)”, “Баласт”, “Відлуння”, “Дебет-кредит”, “Або ово (Великий соляний стовп)”, “Магдалина”, “Перспектива” (триптих), “Граніт і попіл”, “Шезлонги I”, “Шезлонги (Полустанок)”, “Сходження”, “Шезлонги II”, “Блудний син”. “Ремінісценція”.

Опанувавши “місивом фарб на полотні” [6, 6], він уміє “влучно розпорядитися словом”, у чому переконав філософсько-іронічною книгою “Ремінісценції-2”. У ній зібрані феєричні новели, есеї, проекти п’єс, короткі оповідання, частина яких була написана (та ненадрукована) ще в минулому столітті, інші — у 2000-х рр. Прозові ремінісценції розвивають думки автора, втілені у живописних циклах: Л. Медвідя слід не лише “дивитися”, а й “читати”.

У номінації “Літературознавство і мистецтвознавство” лауреатом стала кандидат філософських наук Ірина Гаюк за книгу “Ілюстрована енциклопедія вірменської культури в Україні”. Відома українська дослідниця вірменської культури за роки південної наукової діяльності отримала звання “заслужений діяч музейної справи”, нагороджена почесним дипломом Союзу вірмен України, пам’ятною медаллю Матенадорана “Святий Месроп Маштоц”, іншими відзнаками. Від 2010 р. вона працює на кафедрі менеджменту мистецтва, читає курси історії театрального і музичного мистецтва, соціологію та релігієзнавство.

Цьогорічних лауреатів Національної премії ім. Т. Шевченка вітаємо з високим званням і бажаємо творчої наснаги, нових здобутків на мистецькій ниві та в науці. За влучним висловом Р. Лубківського, ця премія є творчим стимулом і предметом гордості за імена і твори, які поповнювали і поповнюють скарбницю літератури і мистецтва. Шевченківська премія —

це знаменна і поважна іпостась невсипущого кожногоденного діяння у сфері високої духовності, утривалення неперебутних цінностей української нації.

1. Постанова Ради Міністрів УРСР “Про встановлення щорічних премій імені Т.Г. Шевченка” // Шевченківські лауреати 1962. — 2001. Енциклопедичний довідник. — К.: Криниця, 2001. — 691 с. 2. Бадяк В. Символ тоталітаризму // Львівська газета. — 2007. — 4 черв. 3. Овсійчук В.А. Українське мистецтво другої половини XVI — першої половини XVII ст. Гуманістичні та визвольні ідеї. — К.: Наук. думка, 1985. — 183 с.; Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок. — К.: Наук. думка, 1991. — 400 с. 4. Овсійчук В.А. Олекса Новаківський. — Львів: Фенікс, 1998. — 332 с.; Овсійчук В.А. Михайло Мороз в Римі. Extractum e “Bogoslovia”. “Богословія” ЕД “Bogoslovia”, 1993. — 55 с.; Овсійчук В.А. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. — Львів: Ін-т нар-ва НАН України, 2008. — 415 с.; Овсійчук В.А. Українське малярство X — XVIII ст. Проблеми колору. — Львів, 1996. — 478 с.; Овсійчук В.А. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. — К.: Дніпро, 2001. — 444 с. 5. Шевченківські лауреати 1962 — 2001. Енциклопедичний довідник. — К.: Криниця, 2001. — 691 с. 6. Медвідь Л.М. Ремінісценції-2. — Львів: Априорі, 2013. — 274 с.

#### Annotation

*Svitlana Lupiy. Professors of Lviv National academy of arts — laureates of National prize of Ukraine Taras Shevchenko. The article is devoted to the Shevchenko Prize winner — the artist and theorist whose work is related with LNAM. Gives a brief description of their achievements in various fields of art and mystetstvoznaustvstva. Some of them came to work in LNAM are winners (Ye.Beznisko, V. Pylypiuk). Others (D. Kravych, M. Vendzylowych, V. Borysenko, A. Konsulov, V. Ovsyichuk, A. Bokotey, L. Medwid, I. Hayuk) won this high distinction, for many years combining his artistic and scientific work of teaching.*

**Key words:** *National Prize of Ukraine Taras Shevchenko, laureate, painter, sculptor, scenography, artistic photography, architect, art criticism.*

### **Аннотация**

**Світлана Лупий. Преподаватели Львовской национальной академии искусств — лауреаты Национальной премии Украины им. Т.Г. Шевченко.** Статья посвящена Лауреатам Шевченковской премии — художникам и теоретикам, деятельность которых связана с ЛНАИ. Подается краткая характеристика их достижений в различных областях изобразительного искусства и искусствознания. Некоторые из них пришли на работу в ЛНАИ уже лауреатами (Е. Безниско, В. Пилипюк), другие (Д. Кравич, Э. Мисько, М. Вендзилович, В. Борисенко, А. Консулов, В. Овсийчук, А. Бокотей, Л. Медвидь, И. Гаюк) получили это высокое отличие, на протяжении многих лет совмещая свою творческую и научную работу с педагогической.

**Ключевые слова:** Национальная премия имени Тараса Шевченко, лауреат, искусствознание, художники, теоретики.